

Справа „Даніленков та інші проти Росії” (“*Danilenkov and Others v. Russia*”)¹

У рішенні, ухваленому 30 липня 2009 року у справі „Даніленков та інші проти Росії”, Суд постановив, що

- було порушено ст. 14 Конвенції (заборона дискримінації), взяту у поєднанні зі ст. 11 Конвенції (свобода зібрань та об’єднання), стосовно неспроможності органів влади забезпечити ефективний судовий захист заявників від дискримінації через їхню участь у профспілці.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити кожному заявнику по 2 500 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи.

Заявники є громадянами Росії та членами Калінінградського відділення Об’єднання докерів Росії (далі – ОДР).

14 жовтня 1997 року ОДР розпочало двотижневий страйк, вимагаючи виплати зарплати, покращення умов праці та страхування їхнього здоров’я і життя. Страйкарям не вдалося досягти своїх вимог, і 28 жовтня 1997 року вони припинили страйк. Невдовзі після цих подій членів ОДР було переведено до спеціальних робочих груп із неповним робочим днем, а пізніше, через структурну реорганізацію морської портової компанії, в якій вони працювали, звільнено.

Заявники, у відповідь на такі дії керівництва компанії, кілька разів подавали позови до місцевих судів, скаржачись на незаконне та дискримінаційне поводження щодо них як членів ОДР. У кожній з інстанцій суди приймали рішення на користь заявників, скасовуючи рішення компанії-роботодавця та призначаючи компенсаційну плату за втрату заробітних плат. Однак звинувачення про дискримінацію постійно відкидалися з огляду на те, що її наявність не може бути доведеною у межах кримінального процесу. Суди цивільної юрисдикції, натомість, констатували відсутність юрисдикції, необхідної для аналізу справи про дискримінацію. Заявники не змогли подати скаргу про порушення кримінального законодавства, оскільки за національним законодавством юридична особа (якою є їхня компанія-роботодавець) не може бути визнаною відповідальною за вчинення злочину. Крім того, прокуратура відмовлялася відкривати кримінальне провадження проти керуючого директора цієї компанії через те, що попереднє слідство не виявило його прямого наміру дискримінувати заявників.

ОДР, поряд зі скаргами до судів, також звернулося до Міжнародної федерації транспортних працівників та до міської думи, котрі визнали існування дискримінації з огляду на участь заявників у профспілці та

¹ Повний текст рішення у справі див. на сайті www.echr.coe.int

закликали компанію-роботодавця поважати права членів ОДР. Однак, незважаючи на це, а також на повторні рішення судів, кількість членів ОДР зменшилась із 290 у 1999 році до лише 24 у 2001 році.

Зміст рішення Суду.

Посилаючись на ст. 11 та ст. 14 Конвенції, заявники скаржились на те, що Уряд, відмовившись розглянути їхню скаргу стосовно дискримінації, тим самим підтримав дискримінаційну політику їхнього роботодавця.

Насамперед Суд нагадав про обсяг обов'язку держави забезпечувати захист від дискримінації, котра стосується свободи об'єднання; він наголосив, зокрема, що будь-який найманий працівник чи робітник мають бути вільними у виборі щодо приєднання до профспілки. Суд звернув увагу на те, що особи, які зазнали дискримінації, повинні мати можливості оскаржити її та здійснити всі необхідні юридичні дії, аби забезпечити справжній і ефективний захист своїх прав.

Суд зауважив, що компанія-роботодавець використовувала різноманітні засоби, щоб заохотити працівників покинути профспілку, включаючи їх переведення до спеціальних груп робітників із неповним робочим днем, , а також їх звільнення (які згодом визнавались у судах незаконними), зменшення заробітної плати, дисциплінарні санкції тощо. Крім того, попри існування на той час у національному цивільному праві загальної заборони дискримінації з огляду на участь чи неучасть у профспілці, судові органи відмовилися проаналізувати дискримінаційні скарги заявників, постановивши, що дискримінація може бути встановлена лише в порядку кримінального провадження.

Стосовно захисту прав робітників через кримінальне провадження Суд постановив, що принцип індивідуальної відповідальності у кримінальному праві вимагає безсумнівного доведення наявності у керівників компанії прямого умислу дискримінувати робітників за ознакою їхньої участі у профспілці, а неспроможність такого доведення призвела до відмови у порушенні кримінальної справи. Суд дійшов висновку, що кримінальне розслідування не забезпечило адекватний захист прав працівників від дискримінації.

Відтак Суд постановив, що держава, не спромігшись забезпечити ефективний судовий захист від дискримінації заявників з огляду на їх участь у профспілці, порушила ст. 14 та ст. 11 Конвенції.